

En samlad utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik för 20-talet

**Tal av Ulf Kristersson vid Folk och Försvars
rikskonferens den 12 januari 2020**

Det talade ordet gäller

Ers majestät, Ers kungliga höghet, mina damer och herrar,

I onsdags klockan 06.13 störtade Ukrainian Airlines flight 752 utanför Teheran. 176 män, kvinnor och barn miste livet. 17 av dem bodde i Sverige. En oerhörd mänsklig tragedi. Våra tankar är med offren och med deras anhöriga.

Men den iranska nedskjutningen var också ett ohyggligt brott. Förlorade människoliv är oersättliga, men nu måste ansvar utkrävas. De skyldiga måste ställas till svars i en transparent process, och de drabbade familjerna kompenseras ekonomiskt. Sverige har en uppgift att vara pådrivande i det arbetet.

Men vi måste också noga tänka igenom vårt förhållande till Iran. Ambitionen att minska spänningar måste paras med realism. Och den fria världens tryck mot regimen i Teheran måste öka.

Nu, hit till Sälen.

I år tänkte jag fokusera på själva försvarspolitiken.

För i en tid när alla säger sig vilja ha ett starkare försvar, kan inte Sverige än en gång underfinansiera försvarsbeslut. Men jag tänkte också säga några ord om varför Sverige behöver en mer samlad utrikes-, försvars- och säkerhetspolitisk strategi.

Under seklets två första decennier har världen genomgått stora förändringar:

Från 00-talets hoppfulla dagar, när vi alla hade överlevt Y2K – ”millenniebuggen” om ni minns – till 10-talets internationella turbulens och geopolitiska instabilitet.

Då, på tröskeln till det nya årtusendet, hade USA-ledda koalitioner ännu inte invaderat Afghanistan eller Irak. Och få förstod innebörden av talesättet: ”Ni har klockorna – men vi har tiden.”

I vårt eget närområde har Ryssland utvecklats från ett demokratiskt hopp till ett demokratiskt hot. Från fria val, till att med våld rita om den europeiska kartan.

Deras återkommande desinformationskampanjer har gett oss ord som ”trollfabriker”. Ryska cyberkrigare har stört politiska val i Italien, Storbritannien, Frankrike och Tyskland. Och i Sverige ser vi på nytt behovet att skydda oss mot påverkansoperationer.

Ryssland är och förblir den dimensionerande faktorn för det svenska militära försvaret. Det är en insikt som förpliktigar.

Samtidigt är vår tids hot fler och mer komplexa. Den tvådimensionella konflikten under kalla kriget har ersatts av en multipolär värld, med nya maktcentra som har internationella ambitioner – ekonomiskt, militärt och politiskt.

Jag har länge varnat för den naiviteten som präglar Sveriges relationer till Kina.

Och nu spänner Peking musklerna för att tvinga fram lydning. Den kinesiska devisen ”dölj din styrka, bida din tid” vägleder inte längre den kinesiska utrikespolitiken. Jag såg det nyligen själv på plats i Hongkong, under de stora demonstrationerna. Hela regionen ser det i Sydkinesiska sjön.

I går höll Taiwan fria och demokratiska val, märkta av oroligheterna i Hongkong. Valet blev en jordskredsseger för DPP och president Tsai, trots omfattande kinesisk inblandning. Det betyder i praktiken ett starkt stöd för Taiwans fortsatta oberoende. EU och USA bör välkomna det beskedet.

Men även Sverige är i blickfånget. Under det gångna året har Kina riktat ett antal djupt odiplomatiska hot mot Sverige och svenska politiker, journalister och akademiker.

Sedan fyra år är svensken Gui Minhai kidnappad och olagligt fängslad i Kina. Det enda konkreta resultatet hittills, är att en svensk ambassadör nu står åtalad för brott i tjänsten. Det imponerar inte.

Det talade ordet gäller

Den rättsliga processen har sin gång. Men en Gui Minhai-kommission borde tillsättas för att granska hela händelseförloppet. Klargöra vad som hittills har gjorts och av vem, och vad som nu borde göras för att nå större framgång.

Det internationella läget visar inga tecken på stabilisering. Och det höjer kraven på Sveriges samlade utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik.

Den svenska politiken måste hänga ihop, tala med en röst. Vi ska både stå upp för våra värderingar, och systematiskt värna svenska intressen. Ingen annan kommer göra det åt oss.

Idag vill jag lyfta fram tre kritiska delar av en sådan politik. För det första: Gör rätt här hemma.

En stark svensk röst utomlands börjar med framgångsrik politik hemmavid. Ingen lyssnar på en regering som inte klarar av att sköta om sitt eget land.

De senaste tre åren har 130 personer i Sverige skjutits ihjäl i nära 1000 skjutningar. Tio, bara i december förra året. Vårt land har flest sprängningar i hela Europa. Men nästan lägst polistäthet.

Jag tror att inre och yttre säkerhet hänger ihop. Nyligen varnade professor Wilhelm Agrell för att statens auktoritet är utmanad. Han skrev, och jag citerar: "Samhällets våldsmonopol, själva kännetecknet för en suverän fungerande statsmakt, har bit för bit gröpts ur".

Aningslös lagstiftning och otillräckliga polisiära resurser har skapat ett akut läge. Så kan Sverige inte fortsätta. Ett land vars medborgare inte känner trygghet och säkerhet, kommer förlora tilliten till samhällets institutioner och till varandra.

Samtidigt varnar Säpo för risken för nya terrorattacker, och att vår demokrati hotas av

våldbejakande rörelser: islamister, nynazister och den autonoma vänstern.

Dansk polis griper svenska terrorister i Köpenhamn. Belgisk och fransk polis gör samma sak i Bryssel. Det är genant, men framför allt är det farligt.

Tyvärr lockar Socialdemokraterna och Miljöpartiet fram det sämsta hos varandra, inte det bästa. Regeringens tempo är lågt, de är senfärdiga och motvilliga. Regeringen "såg det inte komma" i en berömd intervju. Men det gjorde alla andra.

Till detta kommer vårt militära försvar, och uppgiften att värna Sveriges territoriella integritet.

Vi kan inte längre skylla på ett "nytt och sämre säkerhetsläge". Ryssland attackerade Georgien för över ett decennium sedan. Kriget mot Ukraina har pågått i snart sex år.

Det råder nu politisk retorisk enighet om att det svenska försvaret ska stärkas. Gott så. Försvars- och säkerhetspolitiken behöver politisk långsiktighet och bred förankring. Och jag har stor respekt för Björn von Sydow och Försvarsberedningens arbete.

Men under det gångna året har den här regeringen givit motstridiga besked om finansieringen.

Först splittrade de Försvarsberedningen. Regeringen höll med om analysen och om de konkreta förslagen. Men ville plötsligt inte betala för dem.

Försvarsminister Peter Hultqvist ville inte binda sig för en uppgörelse. Statsminister Stefan Löfven fyllde på med insikten att citat "det finns fler än försvaret som vill ha pengar".

Resultatet blev att bara regeringen, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna skrev under beredningens ofinansierade betänkande.

Därefter försökte regeringen göra en separat budgetöverenskommelse med Centern och

Det talade ordet gäller

Liberalerna. Men värdesäkrade inte försvarsanslaget och beaktade inte den ekonomiska tillväxten. Därför saknas nästan nio miljarder kronor.

Om inte ett helt nytt budgetbeslut fattas, så kommer inte Sverige nå den utlovade målnivån motsvarande 1,5 procent av BNP till 2025. Sverige förblir då det land runt Östersjön som satsar allra minst på försvaret. Och Försvarsberedningens förslag kan inte genomföras.

Det kommer inte vi acceptera. Sverige kan inte än en gång underfinansiera ett försvarsbeslut. Inte än en gång upprepa gamla misstag. Det skulle på allvar skada politikens trovärdighet. Och värre: till såväl vänner som fiender skicka signalen, att Sverige inte menar det vi säger.

Moderaternas ståndpunkt inför förhandlingar är denna:

Sverige ska långsiktigt och uthålligt återuppbygga ett trovärdigt civilt och militärt försvar. Det ska dimensioneras så att både de som hotar oss, och de vi samarbetar med, förstår att vi nu menar allvar. Den resan tar tid. Den går över ett årtionde och två sammanhängande försvarsbeslut. Därför måste den börja nu.

Det kräver att Försvarsberedningens förslag finansieras fullt ut. Sverige ska nå beredningens mål om 1,5 procent av BNP. Och det betyder 93 miljarder kronor 2025.

Dessutom måste själva resan dit trovärdiggöras. Vill regeringen nå enighet med oss ska vägen fram till 93 miljarder slås fast i årets vårbudget. Moderaterna kommer göra det i vår egen budgetmotion.

Och så måste ett stort resurstillskott leda till en stor ökning av försvarsförmågan. Varje krona ska göra skillnad. Försvarsdepartementet måste säkerställa utväxling i enlighet med de beslut som fattas.

Det här är Moderaternas krav. Vi kommer alltså inte medverka till ännu ett underfinansierat försvarsbeslut. Och jag är

övertygad om att fler partier i Sveriges riksdag egentligen delar den uppfattningen.

Detta om att göra rätt här hemma. För det andra: Mer samarbete.

En sammanhållen strategi måste vara tydlig med hur och varför vi samarbetar med andra.

Här finns sedan tiden före EU-medlemskapet en dålig svensk tradition av mumlande otydlighet. Den svenska doktrinen har skrivits om utan att regeringen vill förklara vad förändringen betyder.

Några grundläggande principer måste gälla: Det stöd vi ger andra är det stöd vi kan förvänta oss att få tillbaka. Och Sverige kan inte agera på sätt som skadar våra internationella samarbeten. Den förvirrade diskussionen kring konventionen om förbud mot kärnvapen är ett exempel.

Och så måste vi värna långsiktiga svenska intressen. Och därför prioritera: Norden, och de baltiska staterna. EU och Pesco. Samarbetet med Nato. Och öppet stå för det.

Just nu söker EU vägen framåt för det utökade försvarssamarbetet. Valet står ytterst mellan att vara med och leda. Eller mest följa efter.

Sverige ligger långt upp i norr. Men vi ska inte vara en randstat. Inget annat europeiskt land har, i förhållande till sin storlek, så goda förutsättningar att vara med och forma EU:s framtida försvarspolitik som just Sverige.

Vi har varit ledande i att utveckla EU:s civila krishanteringsförmåga. Och vi är det enda landet som har deltagit i alla sådana civila och militära insatser.

Vi besitter unik Rysslands-kompetens. Vi är ett av få länder i hela världen som kan bygga både stridsflygplan, ubåtar och avancerade stridsfartyg. Det har teknologisk, ekonomisk och säkerhetspolitisk betydelse.

Det talade ordet gäller

Men Sverige är också ledande inom telekom. Gränsen mellan försvarsindustri och högteknologi suddas ut. Nya cyberhot ökar efterfrågan på trovärdiga västerländska digitala leverantörer.

Men det är rätt tyst från Sverige, nu när EU utvecklar sitt försvarssamarbete. Vi deltar i bara sju projekt av 47. Regeringen har inte ens lagt fram en strategi för riksdagen. Nu krävs engagemang, om inte Sverige ska förlora avancerad industri till andra länder.

Allt fler blir dessutom övertygade om att våra nuvarande samarbeten skulle bli ännu mer värdefulla, om Sverige också blev fullvärdig medlem av Nato. Den uppfattningen delar vi med Kristdemokraterna, Centern och Liberalerna.

Mer internationellt samarbete alltså. Och för det tredje: En samlad politisk krisledning.

Att Sverige behöver en central krisledning direkt under statsministern, var en av slutsatserna i Johan Hirschfeldts stora utredning efter tsunamikatastrofen. Den inrättades också av alliansregeringen.

Men den här regeringen valde att ignorera de erfarenheterna, och flyttade ansvaret från statsrådsberedningen till justitiedepartementet. Statsministern ställde sig aktivt bredvid, vid sidlinjen. Men därifrån är det svårt att leda.

Istället skapades ett slags säkerhetspolitiskt råd. Men vilken roll det rådet har spelat är inte känt. Knappt ens om det har träffats. Men en sak vet vi: rådet skapade inte en framgångsrik ledning vid den allvariga situationen på Transportstyrelsen.

Jag har flera gånger krävt att Sverige inrättar ett riktigt nationellt säkerhetsråd, och vi planerade också för det efter valet 2018.

Det Nationella Säkerhetsrådet ska utgöra den centrala politiska krisledningsorganisationen. Se till att strategiska frågor hamnar hos rätt statsråd.

Att myndigheter och departement får tydliga direktiv i krislägen. Det Nationella Säkerhetsrådet ska naturligtvis ledas av Sveriges statsminister. Förr kunde man kanske skylla på att man inget visste. Men okunskap friar inte längre från ansvar.

Det här hänger ihop med vårt krav på ett riktigt cybercenter, med en förebild i det brittiska National Cyber Security Centre.

I december presenterade fyra myndigheter sitt förslag på utformning av ett svenskt cybercenter. Nu krävs svar från regeringen om hur centret ska arbeta och styras. Det handlar om bemanning och kompetens, och om nivån på den operativa förmågan.

Men det handlar också om samverkan med näringslivets säkerhetskänsliga digitala verksamhet. Många företag behöver ytterst statens skydd för att säkra landets vitala funktioner.

Slutligen:

Demokratins motståndskraft mäts inte bara i ubåtar, stridsflygplan, soldater och sjömän. De är helt nödvändiga. Men inte tillräckliga.

Det behövs också konstitutionella garantier för demokratin: För mediernas och domstolarnas oberoende, för minoriteternas rättigheter och för forskningens frihet.

Och så handlar det om själva samhällsgemenskapen. Om vår förmåga att som litet land odla den sammanhållning, som gör att människor som tycker olika om mycket, ändå kan respektera varandra och vara beredda att ta gemensamt ansvar för landets bästa.

Den samhällsgemenskapen undergrävs om polariseringen av debatt och politik tillåts fortsätta som nu. Där meningssmotståndare lättvindigt anklagas för kommunism, nazism eller fascism. Som om de begreppen inte längre hade en djupt historisk innebörd, för varje ny generation att dra lärdom av. Detta är farligt.

Det talade ordet gäller

Precis den hätska stämningen talade Finlands president Niinistö om på nyårsdagen.

Han sa, och jag citerar: "Vi måste få slut på denna utveckling. Det är inte bara fråga om att diskussionsklimatet ska bli trevligare. På spel står också den viktigaste faktorn för Finlands framgång. Att förstå varandra."

Niinistö oroar sig över utvecklingen i Finland. Och jag över den i Sverige. Jag är övertygad om att den dagspolitiska smutskastningen äventyrar ett viktigt kitt mellan människor i vår demokrati.

Ett land som står inför svårigheter, kan inte samlas genom hånfulla förolämpningar och grova misstänkliggöranden. Nu är tid för besinning. För om tilliten går sönder är den svår att laga igen.

1 sek paus

Allra sist vill jag rikta ett stort tack till alla svenskar inom FN, EU och Nato som ställer upp för utsatta människor runt om i världen. Eller som har gjort precis det. Just nu tjänstgör nästan 500 svenskar utomlands för att värna fred, stabilitet och säkerhet.

Det är frivilligt – men långt ifrån riskfritt.

Jag vill särskilt nämna de soldater och officerare som nu utbildar den irakiska försvarsmakten. Jag och min familj tänker på er och era familjer. Det ni gör är viktigt.

Tack!